

A LUAINA BUK KAI PETERO

1 ¹Petero, tika na apostolo kai Iesu Kristo, tadav diat di ga pilak pa diat, a umana vaira dia ki vurvurbit ta ra gunan Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia ma Bitinia, ²da ra minatoto, God, Tama i dat, i ga nunure diat tana amana iat, ma ra Tulungen i ga vagomgom diat, upi diat a toratorom ma upi da puk diat ma ra gapu i Iesu Kristo: Da vangala pa ra varmari ma ra malmal pire vavat.

A launa kini nunur

³Da pite pa God Tama i kada Luluai Iesu Kristo, nina i ga kava vakalamane dat ta kana ngala na varmari upi ra launa kini nunur, ure ra nilaun mulai kai Iesu Kristo kan ra minat, ⁴upi dat a kale ra tabarikik ba pa i maroto, ma i gomgom ma pa i panie, di ga vung valiling ia arama ra bala na bakut upi kavavat, ⁵ma di balaure avat ma ra dekdek i God ta ra nurnur upi ra varvalaun, nina di ga vaninare upi na vana rikai ta ra mutuaina. ⁶Ava manga gugu tana, ma a dovotina go ava kairane a ikilik na kinadik, ure ra lavur mangamangana varilam, ona na topa ia damana, ⁷upi da nunure kavava nurnur, nina i manga ngatngat ta ra goled nina ba na panie, ma a dovotina di valar kilang ia ma ra iap, upi da gire tadav ra pite varpa, a variru ma ra minamar ta ra vinavana rikai kai Iesu Kristo, ⁸nina ava mari ia, ma pa ava ga gire boko; ava nurnur tana, ma a dovotina go pa ava gire, ma ava gugu tana ma ra gugu ba pa di vatang ot pa ia, ma i ngala mat ra minamarina; ⁹tago ava vatur vake ra vapuak i kavava nurnur, ia ra varvalaun kai ra tulungea i vavat. ¹⁰Ure nam ra varvalaun a umana propet, diat dia ga varvai na propet ure ra varmari ba da tul tar ia ta vavat, dia ga ongor ma ra tinikan, ¹¹dia ga tikan ma dia ga tamean bulbulu upi nam ra tataun ba ra mangamangana kilala, a Tulungea i Kristo nina i ga ki ta ra bala i diat, i ga vakilang tar ia ta diat ta nam ra bung ba i ga varvai lua tana ure ra lavur kinadik kai Kristo ma ra lavur minamar ba na mur tana. ¹²Di tar vaarike go ra lavur magit ta diat, vakir upi diat a kudakudar me ta diat mulai, upi diat a kudakudar

me ta vavat; diat, di ga kap ra bo na varvai pire vavat ta ra Takodo na Tulungen, nina di ga tulue marama ra bala na bakut, go di ga ve avat tana; ma nam ra lavur magit a umana angelo dia mainge upi diat a na ot pa ia.

A nioro upi ra gomgom na nilaun

¹³Io, avat a vi Pit ra livua i ra nuknuk i vavat, avat a minana ma avat a nurnur bulbulu upi ra varmari ba da tul tar ia ta vavat ta ra vinavana rikai kai Iesu Kristo; ¹⁴da ra umana natu i ra tinorom, ma koko avat a varogopane avat ma kavava lavur mamainga lua ta ra kilala ava ga ngulngul tana; ¹⁵boina ba avat a gomgom ta kavava lavur mangamangana, da nina i ga oro pa avat i gomgom; ¹⁶tago di ga tumu ia dari: “Avat a gomgom; tago iau tar gomgom.” ¹⁷Ma ona ava kail pa ia ba Tama, nina i kure ra papalum kai ra tarai tikatikai, ma pa i ru vakuku ta tikai, boina ba avat a vanavana ma ra bunurut ta nam ra kilala ava ki na vaira tana. ¹⁸Tago ava nunure ba pa di ga kul valaun avat ma ra magit i panie, a silva ba ra goled, kan ra lavur mangamangana vakuku, nina a umana tama i vavat di ga tovatovo avat i tana; ¹⁹di ga kul valaun avat ma ra ngatngat na gap, da ra gapu i ra gomgom na lam, a gapu i Kristo iat; ²⁰nina di ga nunure amana iat, ba pa di ga vaki boko ra vunapai ra rakarakan a gunagunan, ma di ga vaarike ta ra mutuai ra tataun ure avat, ²¹ma ava nurnur tai God tana, nina i ga vatut pa ia mulai kan ra minat, ma i ga tul tar a minamar tana; upi kavava nurnur ma kavava kini nunur na tur tai God. ²²Tago ava ga vagomgom ra tulungea i vavat ta kavava tinorom tadav ra dovotina upi ra dovot na varmari tadav ra lavur tura i vavat, i boina avat a varmari vargil ma ra malamalapang na bala; ²³tago vakir di ga kava vakalamane avat ta ra magit i panie, di ga kava vakalamane avat ta ra magit ba pa i panie, ta ra tinata kai God, nina i laun ma i tur pa na mutu. ²⁴Tago:

“A tarai par dia varogop ma ra vura,

Ma kadia minamar i da ra pupuna.

A vura i makuk, ma ra pupuna i bura;

²⁵Ma ra tinata kai God na tur pa na mutu.”

Ma go ra tinata ia ra bo na varvai, ba di ga varve avat i tana.

A vat i laun ma ra gomgom na tarai

2 ¹Avat a vung vue ra lavur kaina ninunuk, ma ra lavur vavagu ma ra lavur vaongo, ma ra lavur varngu ma ra lavur kaina varurai, ²ma boina ba avat a kaina upi ra polo na u i tulungen, ma i dovot, da ra umana kuramana, upi avat a taiak tana upi ra varvalaun; ³ona ava ga valar kilang ra varmari kai ra Luluai; ⁴avat a mai tadav ia, tadav ra vat i laun; a dovot, a tarai di ga vue ma God i ga pilak pa ia, a ngatngatina, ⁵i

boina ba avat bula, a umana launa vat, avat a papait vaarike avat upi ta pal i tulungen, a gomgom na tarai na tinabar, upi avat a tul tar ra umana tinabar dia tulungen ma dia ko ta ra mata i God ure Iesu Kristo. ⁶Tago i tur ta ra Buk Tabu:

“Gire ina vung tika na vat na bita ngu na pal ta ra gunan Sion, a ngatngatina ma di ga pilak pa ia;

Ma pa da varuva nina i nurnur tana.

⁷Pire vavat, ava nurnur, i ngatngat, ma pire diat, ba pa dia nurnur:

“Nam ra vat, nina ba ra umana tena pait pal di ga pilak vue,

Nina iat di ga vung ia upi ra luaina ta ra ngu na pal;”

⁸ma:

“A vat na tukatukai; ma ra timul i ra vat na tukatukai;”

dia tutukai tana, tago pa dia torom. ta ra tinata; ma di ga tibe diat upi ia. ⁹Ma avat, a vuna tarai avat, ba di ga pilak pa ia, a vuna tena tinabar na king, a gomgom na vuna tarai, a tarai God iat i kale, upi avat a ve tar ra ko na maukua i nina i ga oro pa avat kan ra bobotoi tadav kana enana kapa; ¹⁰amana, vakir a vuna tarai avat, ma ieri di ga vaki avat upi ra tarai kai God; amana pa ava ga vatur vake ta varmari, ma go ava tar vatur vake.

A umana vilavilau kai God

¹¹A vakavakak na tarai, avat, ava ki na vaira ma ava vanavana ka, iau vargat avat, upi avat a vatabue ra lavur mamainga i ra paka i vavat, diat dia varubu ma ra tulungea i vavat, ¹²ma upi avat a pait mal kavava lavur mangamangana livuan ta diat ra umana Tematana; upi diat, dia tata vakaina avat, da avat a umana tena varpam, diat a pite pa God ta ra bung na vavaarikai, ure kavava umana bo na papalum nina ba dia gire.

¹³Boina ba avat a vamolo tar avat ta ra lavur varkurai di vatur ia ra pia ure ra Luluai; ta ra king i lualua kakit; ¹⁴ba ta ra umana tena varkurai na gunan i tul vue diat upi ra. balbali ta diat dia pait ra umana kaina magit, ma ra pite varpa tadav diat dia pait ra. boina. ¹⁵Tago ra nuknuk i God i damana, upi avat a vamat vue ra papaua kai ra lavur tabobo ma ra lavur bo na papalum; ¹⁶da ra tarai dia langalanga, da ra umana vilavilau kai God ma koko na varogop ma diat, dia tuba ra kaina ma ra kini langalanga. ¹⁷Avat a ru ra tarai par, avat a mari ra tara na tura i vavat. Avat a burut tai God. Avat a ru ra king.

A valavalar i Iesu ure ra kini na malari

¹⁸Avat, a umana tultul, boina ba avat a toratorom ta kavava lavur luluai ma ra bunurut, vakir ta diat ika dia boina, ma i madu ra maukua i diat, ta diat bula i dekdek ra maukua i diat. ¹⁹Tago da manane go ra magit dari, ba ta tikai, tago dir varnunurai ma God, i ki vamadudur pa ra

magit na varmonong ba i kairane ra kinadik, ma pa i vuna tana. ²⁰Ona ava langlang, tago di kita avat ure kavava varpian ma ava ki vamadudur tana, a mangamangana langlang ava nam? Ma ba di vakadik avat ure kavava bo na papalum ma ava ki vamadudur tana, nam ra magit God i manane. ²¹Di ga oro pa avat upi nam; tago Kristo i ga malari bula ure avat, ma i ga vung kapi kana valavalar ta vavat upi avat a murmur ra pal a kauna; ²²pa ta varpian i ga pait ia, ma pa di gire tadav ta vaongo ta ra ngiene; ²³nina, ba di vul ia, pa i ga varvul balbali mulai; ba i ga kairane ra kinadik, pa i ga varvaunungai; i ga nur tar mule tai nina i varkurai takodo; ²⁴nina iat i ga puak kada varpian ma ra palapakana ta ra davai, upi dat, ona da tar mat kan ra varpian, dat a laun upi ra mangamangana takodo; ava tar lagar ta ra kinkinina. ²⁵Tago ava ga vana rara da ra umana sip; ma go ava tar lilikun tadav ra Tena Balabalaure ma ra Monamono kai ra tulungea i vavat.

A kini na tinaulai

3 ¹Damana bula, avat ra vaden ava tar taulai, avat a vamolo tar avat ta kavava umana tutana tikitikai; upi damana, ba ta umana pa dia torom ta ra tinata, da ting ot pa diat ma ra bo na mangamangana ka kai kadia umana taulai; ²tago dia gire kavava mangamangana gomgom nina i tur varurung ma ra bunurut. ³Koko kadia minong na tur ta ra paka i diat, ta ra viri pepe na ulu i diat, ba ra varmar di ga pait ia ma ra goled, ba ra umana mal kumau dia mong me; ⁴na tur ta ra maukua i. ra tulungea i diat di ga ive, ta ra.mangamangana ba pa i panie, a tulungea i diat nina i vovovon ma i madu bula, ma i ngatngat ta ra mata i God. ⁵Tago damana bula ra gomgom na vaden amana iat, nina dia ga nurnur tai God, dia ga mong damana, dia ga vamolo tar diat ta kadia umana tutana; ⁶da Sara i ga torom tai Abaraam ma i ga vatang ia ba luluai; ba ava pait ra boina ma ba ava burut ta ra magit na kinaian, ieri avat ra umana natuna.

⁷Avat a tarai, ava tar taulai, damana bula, boina avat a ki pire kavava umana taulai ma ra kabinana; avat a tul tar ra variru ta diat ra vaden, tago diat a umana bilua, ma dia kale pa bula ra varmari ure ra nilaun; upi koko da tur bat kavava lavur niaring.

A kinadik ure ra mangamangana takodo

⁸Ma go i par me; boina ba na kopono ko ra nuknuk i vavat, avat a mari biaui, ma avat a varmari da ra tarai dia barturana, na vovovon ra tulungea i vavat ma na ikilik ra nuknuk i vavat ure avat mulai; ⁹koko ava bali ra kaina ma ra kaina, a varvul ma ra varvul; da pukue ke pi a varvadoan; tago di ga oro pa avat upi avat a kale pa ra varvadoan.
¹⁰Tago:

“Nina i mari ra nilaun,
 Ma i mainge upi na gire ra lavur bo na bung,
 Na tigel ra karameara ta ra kaina,
 Ma ra ura bul na ngiene upi koko dir a tatike ra vaongo.
 11 Ma na lingan kan ra kaina, ma na pait ra boina;
 Na tikan upi ra malmal ma na ure.
 12 Tago ra ura kiau na mata i ra Luluai dir gire diat ra lavur tena
 takodo,
 Ma ra ura talingana dir valongore kadia nilul;
 Ma ra mata i ra Luluai i bove diat, dia pait ra kaina.”

13 Ma to ia bar na vakaina valar pa avat, ona ava varvargat upi ra
 magit i boina? 14 Ma ba di vakadik avat ure ra mangamangana takodo,
 ava ti doan; ma koko avat a burut ta kadia varvaburut, ma koko avat a
 ngarao tana; 15 avat a ru Kristo ta ra bala i vavat da i tar Luluai; avat a
 ki na vaninara vatikai, upi avat a bali ra tinata kadiat dia titir avat ta ra
 vunapai ra nurnur i ki ta vavat; ma avat a bali ia ma ra madu na maukua
 i vavat ma ra bunurut; 16 avat a ongor upi ra bo na varkurai na bala, upi
 diat, dia vul kavava bo na mangamangana tai Iesu, diat a ruva boko ta
 ra magit dia tata kaina ure avat i tana. 17 Tago i manga boina, ona ra
 mamainga kai God i damana, pi avat a kairane ra kinadik ure ra bo na
 papalum, ma pa i boina ba avat a malari ure ra varpiam. 18 Tago Kristo
 bula di tar vakopono vakadik ia ure ra varpiam, ra tena takodo ure diat
 ba pa dia takodo, upi na ben pa dat tadav God; di ga doko ra palapakana,
 ma di ga valaun ra tulungeana; 19 nina i ga vana tana ma i ga varvai
 tadav diat ra lavur tulungen dia ga ki ta ra pal na banubat, 20 diat dia ga
 varpiam amana, ba God i ga ungunng pa diat ta ra kilala kai Noa ba di
 ga pait ra parau ta tana nina di ga valaun ta umana, lavutul a tulungen
 me, ta ra tava, 21 a dovot na malalar i ra baptaiso, nina i valaun avat ieri,
 vakir a vungvunguai na dur ta ra paka i dat, ia kaka ra tinikan upi ra bo
 na varkurai na bala ta ra mata i God ure ra nilaun mulai kai Iesu Kristo;
 22 nina i ki ta ra lime tuna God, tago i tar tutua urama ra bala na bakut;
 ma ra umana angelo, ma diat di ga tul tar ra varkurai ma ra dekdek ta
 diat, di ga vamolo tar diat i tana.

A enana mangana nilaun

4 1 Tago di ga vakadik Kristo ta ra pakana, boina ba avat a vargal ma
 nam uka ra nuknukina; tago nam i tar kadik ra pakana i ngo kan
 ra varpiam. 2 Upi papa gori koko na pait mule ra lavur kaina mamainga i
 ra paka i ra tarai ta ra ibaiba i kana nilaun, upi na pait ika ra mamainga
 kai God. 3 Tago ra lavur kilala i tar par da ga pait ra lavur mamainga kai
 ra lavur Tematana tana, ma da ga la ta ra varpiam, ma ta ra lavur kaina
 mamainga, ma ra nimomo vain, ma ra kor na lukara, ma ra nimomo

varurung ma ra bilak na lotu tadav ra umana tabataba; ma i topa ia pi da ngo tana. ⁴Ma dia kaian ta go, tago pa ava vutvut varirivut mulai ma diat ta nam ra kopono lum, i buka lake ma ra mangamangana vovoloji, ma dia tata kaina ure God; ⁵ma nina i tar vaninara upi na kure ra tarai dia laun, ma diat dia mat, na tir boko diat tana. ⁶Damana di ga varvai ma ra bo na varvai tadav diat a lavur minat, upi da kure diat vada ra tarai ta ra paka i diat, ma upi diat a laun ta ra tulungea i diat da God.

A umana bo na tena balabalaure

⁷Ma i tia marvai ra mutuai ra lavur magit: boina avat a minana ma avat a tavangun upi ra niaring; ⁸ma avat a manga nuk pa go ra magit: na malamalapang tuna kavava varmari vargil, tago a varmari i tuba ra pepeal varpiam. ⁹Avat a vango vargiliane avat, ma koko avat a urur tana; ¹⁰da ra tinabar di ga tul tar ia ta vavat tikatikai, avat a maravut vargiliane avat da ra umana tena balabalaure ure ra do na mangana varmari kai God. ¹¹Ona tikai i tata, na tata da ra tinata kai God; ona tikai i maramaravut, na maravut da ra dekdek God i tul tar ia tana; upi da pite pa God ta ra lavur magit par ure Iesu Kristo, nina ba kana muka ra minamar ma ra varkurai pa na mutu. Amen.

A varvakadik pire ra te Kristo

¹²A umana vakavakak, koko avat a kaian ta ra valavalar i dada ra iap pire vavat, pi da valar avat tana; pa ta enana magit nam; ¹³ba di tibe avat ma ra kinadik kai Iesu, avat a gugu; upi, ta kana vinavana rikai bula, avat a ga ma ra ngala na gina. ¹⁴Ba di vul avat ure ra iang i Kristo, ava ti doan; tago ra Tulungea i ra minamar, ma ra Tulungea i God i ki pire vavat. ¹⁵Koko ta tikai ta vavat na kairane ra kinadik da ra tena vardodoko, ba ra tena nilong, ba ra tena varpiam, ba da ra tutana i bili vakuku ra papalum kai ra enana; ¹⁶ma ona di vakadik ta tikai, tago ia ra talai Kristo, koko na ruva nam; boina ba na pite pa God ta go ra iang. ¹⁷Tago i tar pot ra kilala ba di tur pa ra varkurai ta ra kuba i God tana; ma ona di tur pa ia pire dat lua, ava bar ra mutuai diat, ba pa dia toratorom ta ra bo na varvai kai God? ¹⁸Ma ona i papait na dekdek upi da valaun ot pa ra tena takodo, na tur rikai ave ra tena varpiam ma ra tena varpui? ¹⁹Ioi, diat bula dia kairane ra kinadik varogop ma ra mamainga kai God, diat a pait ra boina ma diat a nur tar ra tulungea i diat ta ra dovot na tena vavaki tana.

A kikil na sip kai God

5 ¹Iau vargat ra umana patuana pire vavat, iau a patuana bula, ma a tena varvai dovot ure ra umana kinadik kai Kristo, ma ina vatur vake bula ra minamar da ga vaarike boko: ²Avat a tabatabar ra kikil na

sip kai God, i tur pire vavat, ma avat a balaure, koko da vovo pa avat tana, boina ba avat a tamarigat upi ia da i topa God; koko ure ra dur na tabarikik, ta ra minariga na nununuk uka; ³koko ava papait na luluai pire diat ta ra papalum di ga tibe tar ia ta vavat, boina ba avat a umana valavalar ure ra kikel na Sip. ⁴Ma ba i vana rikai ra tena balabalaure sip i ngala kakit, avat a vatur vake ra kere na minamar nina ba pa i panie. ⁵Avat a umana barmana, avat a toratorom ta diat a umana patuana. Maia, avat par, avat a vi pit ma ra ikilik na ninunuk ure avat mulai, ma avat a toratorom vargil ta vavat; tago God i onge bat nina i malamala luluai, ma i tul tar kana varmari tai nina i vovovon ra balana. ⁶Avat a vaikilik pa mule avat ta ra vavai ra dekdek na lima i God, ma ia na vangala pa avat ta kana kilala; ⁷ma avat a puak tar kavava ngingarao tai God, tago i mataure avat. ⁸Boina ba avat a minana, ma avat a monamono, tago kavava ebar, Satan, i vana lamlabit da ra leon, i kukula mat, ma i tikitikan upi ta umana ba na konom pa diat; ⁹avat a onge bat ia ma ra nurnur, tago ava nunure di vakadik bula diat ra umana tura i vavat ta ra rakarakan a gunagunan ma go ra umana kinadik. ¹⁰Ma ra God i ra lavur varmari par, nina i ga oro pa avat tadav kana minamar pa na mutu tai Kristo, ia iat na mal pa avat, ma na vatur vapadikat avat, ma na vaongor avat, ba ava tar kairane ra kinadik ta umana bung. ¹¹Da tul tar ra varkurai tana pa na mutu. Amen.

A mutuaina tinata na varvagai

¹²Iau tar tumu go ra ik a buk tadav avat, ta ra maramaravut kai Siluano, (iau nuk ia, ba ia ra dovot na tura i dat), upi ina vargat avat, ma upi ina varvai dekdek, ba go ra varmari, ava tur tana, a dovot na varmari kai God. ¹³Nina di ga pilak pa avat varurung me, ma i ki Babilon, i vatatabe avat; damana bula Marko, natugu. ¹⁴Avat a vatatabe vargiliane avat ma ra vargalum na varmari.

A malmal tadav avat par ava ki tai Kristo.